

3. УСТАВНИ АМАНДМАНИ

Уколико се устав мења путем уставних амандмана, онда и они чине саставни део устава, заједно са првобитним уставним текстом. Ти амандмани се додају на крају устава као његово продужење а не уносе се у уставни текст помешани са осталим нормама и као такви они логички и концепцијски следе важећи уставни систем. Уставни амандмани имају снагу устава јер је то акт уставотворне власти. На то нема утицаја чињеница да се они не доносе истовремено кад и устав него накнадно. Уставни амандмани представљају једну технику промене устава која се разликује од уобичајене уставне промене где све извршене измене и допуне представљају јединствен текст. Код промене устава путем уставних амандмана, основни уставни текст остаје формално неизмењен, али му се на његовом крају додају амандмани који чине додатак устава и утичу на његову садржину и физиономију. Амандмани су први пут примењени у Уставу САД-е од 1787. Он у почетку није садржавао одредбе о слободама и правима грађана, да би врло брзо преовладало схватање да и ова питања треба уставно да се регулишу. Тако је 1791. донето првих десет амандмана на овај Устав и они су у правом смислу чинили Закон о правима (Bill of rights) а донети су по угледу на декларације права које су раније прогласиле неке од бивших америчких колонија као нпр. Вирџинија или Пенсилванија. Са праксом уставних амандмана у САД-е се наставило и касније, и до данас је поред ових десет амандмана усвојено још шеснаест, тако да је до сада усвојено укупно двадесет шест амандмана на Устав САД-е од 1787. Поред амандмана постоје и други додаци или прилози који се сматрају саставним делом уставног текста. Ови додаци се обично доносе истовремено кад и сам устав и по поступку доношења основног уставног текста и као такви се разликују од уставних амандмана који се доносе, усвајају после ступања на снагу устава. Уставне амандмане познаје и наша уставна пракса и они су примењени у току уставне реформе која је спроведена 1967., 1968. и 1971. и која је битно променила уставну слику земље, њен уставни систем пројектован Уставом СФРЈ од 1963. Ради се о амандманима на Устав СФРЈ од 1963. (њих 42) и они су били последица крупних друштвених промена које су у међувремену извршене и које су утицале да основни уставни текст постане превазиђен и неадекватан новонасталој друштвеној ситуацији земље. Уставни амандмани могу да се употребљавају на различите начине, тако да постоје неке карактеристичне врсте које познаје уставна пракса многих земаља.